& humores admodum turbantur, quamvis E.gr. nihil adhuc Venenatorum effluviorum ſanguini permixtum fuerit, vel ſaltem nondum hac proportione quæ horum ſyſtaſin gravius perturbare, aut peſſumdare per ſe poſſet.

CAPVT VIII.

GEnerationibus præmiſſis, videndum nunc quibus qualitatibus inſtructa, & qua ratione vim ſuam *Cicuta* hæc *aquatica* in ſingulis exſeruerit. *Jacobus Mæderus* Cicutæ hujus radices maſticatas aliquandiu intra ventriculum detinuit, & lætus ſubridenſque domum rediit: interea radicum fiuſtula in ventriculo à liquore illius, quo ſemper in omnibus hominibus madet, emollita fuerunt, ſuccus ejus prolectus liquorem tinxit, qui tunicæ cruſtaceæ poros ſubiens, procul dubio tunicam nerveam vellicando plus liquoris emulſit, nam poſt obitum, ceſſante fibrarum conſtrictione, multò majore copia ſpuma virore quidem tincta ex ore à ventriculo regurgitans, toto reliquo diei & noctis ſpatio ad horam ſepulturæ emanavit, quam ex plurimis radicibus, quibus capiendis ventriculus multis modis impar fuiſſet, exprimi potuiſſet. Liquorem iſtum ventriculi, quem fermentum ejus exiſtimo, ſi non glandulæ (quas quidam jam invenerunt, ſed ſolitarias ſimileſque inteſtinorum) ſaltem extrema capillamenta arteriarum fundant, idque forma liquoris, qui mora in ventriculo à calore lentorem acquirit, ac mucoſus evadit, non ſecus ac ſerum ſanguinis & lympha: quotiescunque enim ventriculos tum ruminantium, tum aliorum animalium, etiam humanos perluſtravi, deterſis omnibus contentis, omnique humido iteratis vicibus exſiccato, dum ventriculum, fibras & nervorum diſperſionem inquirendo, varie verſabam, ſæpiſſime rurſus intus maduit & ſæpe ſatis largiter: imprimis id mihi evenit in examine Ventriculorum hominis, ſuum, canum,

canum', rupicapræ, ovium ; & quamvis, præcipuè in ruminantium ventriculis, ob copiam liquoris sæpius regurgitantem, sperarim apiculos, imprimis in κοιλία μεγάλη, perforatos fore, tamen nullo ingenio nec oculo catoptro armato conspicere potui, licet in singulos apices desinat papillula, seu lingula mollicula humidiuscula : tandem tamen nuper in ἐνύτρῳ Vaccæ & vituli plures solitarias inveni, attamen liquor ille neutiquam ad tres superiores ventriculos ascendere valet, utcunque ruminent, quod facile videbit, qui attentius hos perlustrabit. Fermento stomachi à radicum istarum succo jam nimium, quàm tenelli pueri interior ventriculi superficies perferre posset, saturato, circa præcordia dolere cœpit ; nimirùm illud poros tunicæ crustaceæ, sensu destitutæ, transiens, attigit tunicam membranosam, illam ubique, vel saltem circa stomachum & pylorum Antrique ejus portionem, utpote nervosum admodum afflixit, doloremque in ventriculo, quem vulgus cordi adscribere solet, excitavit. Vix verbum effatus humi prostratus, urinam ad viri altitudinem eminxit, non quod Vesica à Cicutæ vi quadam diuretica, fuso sero, adimpleta fuerit, nam parum, vel nihil omnino liquoris Cicutæ succo imbuti ad massam sanguineam pervenisse, postmodùm probabile reddere conabor, verùm quia alias urina impleta subito constricta fuerat : mox etenim Epilepsia, seu vehementissimis motibus convulsivis exagitatus fuit, cùm omnium sensuum internorum & externorum, etiam tactu incute non excepto, abolitione ; nam nec acclamationibus nec vellicationibus excitari poterat, sive universum systema animale ad suppetias ferendas à ventriculo afflicto sollicitatum fuerit, sive non ultima sui portione truculenter irritata, furiosè consilii inops hos terribiles tumultus instituerit. Utcunque autem tactus in cute, paroxysmo durante, abolitus fuerit, in ventriculo tamen perstitit, nam in ipso insultu epileptico vomituriit, singultiit, tumor insignis magnitudinis apparuit, qui mœsti patris

tris & miserandi puelli præcordia graviter feriit & cessante paroxysmo matris opem imploravit anxius, nondumque mentis compos. Vomendi nixum necessario præcedere debuit sensus & perceptio aliqua rei molestæ in ventriculo, non enim motus, isque vehemens & iteratus subsecutus fuisset, nisi ab afflictione ad objectum permolestum excutiendum instrumentis motui dicatis imperatus fuisset; irritus fuit quamvis validus esset, quia obstitit occlusio vel stomachi, vel gulæ mediæ, vel etiam extremæ, convulso quoque musculo pharyngæo, seu illius sphincter & licet forte impetui aliquantulum stomachus & gula cessarint, & aliquis sonitus ex ventriculo ceu vomiturientis exauditus ab astantibus fuerit, irritus tamen fuit, quia protinùs à vehementissimis convulsionibus hæ partes rursus coarctatæ fuerant; secus ac puellis evenit, in quibus gula impetui ventriculi cessit ac cum certo & brevi auxilio infenso hosti radicibus nimirum, eliminationem permisit. Tumor in præcordiis, qui non nisi ventriculus erat, in propatulum venit, quia fibris circa utrumque orificium constrictis, flatibus, liquoribus & radicibus omnis exitus intercludebatur, unde necessario in hanc molé assurgebat: at quoque hæc orificiorum constrictio sensum præsupponit. Singultum equidem fateor præcipue à diaphragmate edi, probantibus hoc vibratione quæ circa præcordia observatur, non raro cum respiratimis vitio, sonitu, qui non tam oritur à flatu per gulam emisso, quam ab aere per asperam arteriam elisо & in larynge facto & mitigatione ejus, quandoq; omni modo cessatione ab aeris retentione, seu voluntaria exspirationis inhibitione: At quoq; non negabitur frequentissime diaphragma ad hunc motum incitari à Ventriculo præcipue circa stomachum afflicto, sic sæpe supervenit cibis acrioribus comestis; novi aliquot quibus piper hoc symptoma effecit; oritur non raro à nimio in farctu; cessat vomitu rejectis, ventriculum molestantibus, aut ab assumptis illecebram demulcentibus; cuidam diuturnus singultus

tus tollebatur continuato potu emulsionis amygd. dulc. quidam ipsum sopiunt iteratis potulentorum sorbitionibus, cujus tres superstitiosum vulgus suadet. Nec mirùm est à Ventriculo gravius vexato diaphragma ad hunc motum stipulari, illudque conari ipsi hac succussione suppetias ferre, nam gula illud non ita libere transit, quin potiùs undique supernè gulæ propè ventriculum, mediante membrana ipsi cum pleura communi & inferne propè stomachum mediante membrana cum peritonæo communi connectitur; insuper à diaphragmate reliquo, ubi gula illud permeat, filamenta & membranæ nerveæ arctissimæ uniuntur, & ulterius aliquo usque exporriguntur atque etiam cum fibris ventriculi rectis potissimum coalescunt. Propter hoc consortium diaphragmatis & Ventriculi inflatus, quoque succussus fuit, ac Tumor ille pueri diaphragma & præcordia & manum patris inter medias convulsiones epilepticas verberavit, concurrentibus forte fibris ventriculi rectis pylorum versus stomachum aliquantum adducentibus. Ventriculi internam superficiem undiquæque sensu quodam præditam esse, multa sunt quæ probant, qui tactui annumerandus videtur, nisi sensus multiplicare sine necessitate velimus, nam præter esuriem & sitim, varios dolores & ardores non solum ab assumptis alimentis, medicamentis & venenis protinus aut aliquandiu post inglutitionem, sed etiam ab humoribus aliisque heterogeneis in illo collectis vel aliunde huc transportatis experitur: & quidni objecta perciperet? Cùm intus undiquaque succingatur membrana nervea propterea sic appellitanda, quin in illam nervi insignes stomachici desinunt & expanduntur: imò acutius cute tùm integra, tum à cuticula denudata objecta tactilia animadvertere videtur, utcunque harum qualitatum norma reputetur: sentit hæc ventriculi membrana spicula antimonii, quæ tolerat cutis integra & excoriata, ut pote medicamentum topicum sine morsu exsiccans; illud sine noxa aut irritamine admittunt oculi in

collyriis, licet acutissimè præ cute sentiant; imo apiculi nervei linguæ, saporis organa adæquata, minus ab illius spiculis afficiantur, quilibet facto periculo explorare innoxie poterit. Quantum sensus in Ventriculo tactum cutis præcellat, non solum Antimonio similibusque cuti plane non molestis, assumptis innotescit, sed quoque ipsamet *Cicuta aquatica* documento est: nam teste *Wiero apud Cl. Smetium Miscell. Med. l. 4. Epist. 11.* Chirurgi Ditmarsenses radices ejus stuppa involutas, sub cineribus assatas & cum melle fusas, forma cataplasmatis, tumoribus in abscessus versis in arthritide vaga imponunt. *Dioscor. de Mat. Medic. l. 4. c. 79.* Cicutæ succum inspissatum vocat πολύχρηστον εἰς τὴν ὑγιαστικὴν χρῆσιν, ibique ait collyriis a nodynis commode misceri, herpetem & Erysipelas restinguere: herbæ comam contusam testibus appositam ὀνειροπλήτοις opitulari: lac extinguere; in virginibus incrementa mammarum prohibere. *Dioscoridi* assentitur magnus Herbariorum numerus sive ex credulitate quadam, sive veritatem quoque experimentis didicerint, Videatur *Trag. Herbar. l. 1. c. 159. Exc. D. Casp. Hoffmann. de Medicin. Offic. l. 2. c. 67.* Cicutæ radicem cum Gumm. Ammoniaco secretum contra duritiem nervorum proponit. *Exc. D. Joh. Rhod. ad Scribon. Larg. in not. 179.* ad duritiem Lienis Empl. de Cicuta profert, cujus inventorem prædicat *Joh. Heurnium*, miraturque à Londinensibus ejus nomen taceri: simile ad eandem duritiem commendat *Cl. Fabrit. Hild.* Nemo horum meminit Cicutam afflixisse unquam cutim, eaque læsa ullam partem in consensum raptum fuisse. Sæpius Liene magno præditis Empl. de Cicuta *Fabr. Hild.* quod in Officinis nostris prostat, imponendum curavi, ut ex tumoribus duris ab humore viscido crasso in artubus applicui, quod Ægri non solùm per septimanas, sed etiam per plures menses innocue gestarunt: quin etiam ex radicibus recentibus Cicutæ aquat. succum expressi, radices contusas diù manibus versavi ac canibus & lupis intrudi absque ullo sensu vel

minimæ

minimæ moleſtiæ, quamvis manus & digiti ſæpè diù ſucco hoc maduerint. His non adverſabitur unica *Borell. Hiſt. & Obſ. c. 2. Obſ. 3.* de Matronâ Nobili Cicutam mammæ ad imminuendam illam admovente, indeque mortem contrahente, cum ſine Symptomatum aliarumve circumſtantiarum recenſione hoc referat. Non tamen negarim tactum circa ſtomachum & pylorum magis vigere & acutiorem eſſe, quam in reliqua interna ſuperficie ſive fundi, ſive laterum, ſive ſuperni tabulati, non quod membrana nervea in his partibus minus nervis dotetur, quàm pylorus & ſtomachus, ut quidam opinantur, intuentes ſolummodo plexus inſignes nerveos ad hos foris accedentes atque undique amplectentes, cum nec mole, nec numero nervea filamenta magis membranam nerveam hic quàm alibi dotent, omnes enim ulterius diſperguntur & partim fibris uniuntur, partim in hanc membranam expanduntur atque ita obliterantur: Cauſa potiùs vegetioris tactus eſt, quia membrana nervea in pyloro & ſtomacho magis in propatulo & nudior eſt, quàm in cætera interna ſuperficie: obtegitur enim tunica mucoſa, hoc nomine inſignienda, quia in homine multiſque animalibus quadrupedibus unico ventriculo præditis ſtatim poſt obitum aperto ventriculo, nihil niſi mucus pellucidus eſſe apparet; ſi verò ſpiritu vini maceretur, aut ei fervida affundatur in cruſtam opacam & veluti villoſam degenerat, quàm magna cautione adhibita propè integram ſenſim à nervea ſeparare potui. Hæc tunica ſive mucoſa, ſive cruſtacea neutiquam ſenſum abolet, aut planè impedit, quamvis illum moderetur atque efficiat, ne quibusvis injuriis obnoxius ſit ventriculus, non ſecus ac cuticula cutim contra has munit. Fateor quoque tunicam hanc non ſolùm pro diverſitate animalium aliter atque aliter ſe habere, atque in quibusdam admodum craſſam, denſam & tenacem eſſe, indeque fieri quod quædam aliis Venenum, aliis alimentum exiſtant; verum etiam in eadem ſpecie animalium, Ex. gr. in homine varia-

re, unde quidam facile cujuscunque generis fercula optimè tolerant, alij facile à dulcibus, acidis & acribus etiam in parva quantitate ingestis lædantur : novi quosdam qui jusçula fervidissima, sine molestia inglutierunt: Forte Anus Attica apud *Galen.* & Fœmina Batava, de qua *Nic. Fontan.* Cicutam sine noxa devorarunt, densiore quoque crustacea præditæ erant; fortè etiam talem nactus est Cultivorus Basileensis *Miscellaneor. Curios. Ann. Tert. Observ. 178. ab Exc. D. Joh. Rudolf. Burkardo P. P.* communicata, qui bufones, lacertas, aliaque absurda devoravit. Ipsam cuticulam ita densari & crassescere rustici, Fabri ferrarii aliique labores duriores peragentes docent, ut præ aliis qui mollicule cuticulam curant, vasa calidiora impune attingere, aut apprehendere audeant : Vidi Blombergæ metallurgos Leodicenses massas ferreas ignitas plantis pedum calcasse, imo rivo ferri fluidi ex fumo emananti digitorum apices immersisse, ac propè manipulum hujus in vicinum parietem ejaculasse, qui in minutissimos globulos plumbeis similes quibus aviculæ sclopetis petuntur, secedebat: inspectis & tactu exploratis digitorum pulpis, deprehendi cuticulam ibidem prope in corneam duritiem immutatam & verè impenetrabilem post tot adustiones redditam fuisse: nullæ vesicæ, nullæ crustæ novæ à candente ferro excitabantur, nec plus doloris, aut afflictionis alicujus persentiebant, quàm propemodum lapis aliudve omni sensu destitutum.

Ventriculum prævio & imperante ac instigante sensu moveri, plurima sunt quæ suadent; cum utrumque orificium pari altitudine locatum sit, imo in alitibus Pylorus prope altior stomacho sit, necessario movendi vi donatum esse oportet, non enim sua sponte, aut pondere ventriculum ceu canalem assumpta permearent, sed immota in fundo cum animalis pernicie restarent; naturaliter igitur ventriculus illa amplectitur, potulenta citiùs, quàm vulgo putatur exprimuntur, crassiora verò, post-

quam

quam aliquomodo ſubacta fuerunt, ſenſim eliminantur ac in duodenum per pylorum protruduntnr: id fit ſine magno ipſius labore, aut afflictione aliqua, quia expulſio peragitur blande & lente. Præter naturam & inverſo motu periſtaltico, in vomitu & ructibus plerunque, non ſine anxietate ac violentia perficitur: & quamvis in lienteria & fluxu cœliaco naturali affinis ſit, non tamen omnis moleſtiæ expers eſt & non raro cardialgiam quandam conjunctam habet. Motum ventriculi oculis obſervare licet in vivarum beſtiarum anatome, & non ſemel vidi illum conſtringi lente verſus ſtomachum ſubſequente vomitu, aut verſus pylorum contentis in duodenum exploſis; nonnunquam gracilior & brevior reddebatur; mox iterum intumuit, ſubſequente rurſus nova coarctatione, quæ vel verſus pylorum, vel ſtomachum progrediebatur. Motus iſtos peragit fibrarum beneficio; quarum maximè conſpicuæ ſunt exteriores rectæ, internæ & his ſubjacentes circulares: à rectis ſe contrahentibus undiquaque ventriculus brevior & gracilior evadere videtur, à circularibus motu periſtaltico pergente undiquaque latera ſibimet accedunt & contenta propelluntur: præter has manifeſtiores, ſunt aliæ tranſverſæ minutiſſimæ fibrillæ, quarum beneficio rectarum & circularium ſtamina ſeu fibræ connectuntur, & in motu quodlibet fibrarum genus ſibi appropinquat; præterea rectæ & circulares harum interventu junguntur & in motu ſociam operam præſtant; denique etiam ab his ubique per totam ventriculi periphæriam quàm plurimæ ad membranam nerveam exporriguntur, quibus debetur conſenſus fibrarum manifeſtiorum & hujus membranæ; illæ quoque anfractus efficiunt, unde ſeparato fibrarum tegmine obliterantur anfractus, ac nervea in ampliſſimum receptaculum diſtendi poteſt. Non poſſum non hic duo paradoxa inſerere; primum eſt Fibras ventriculi & inteſtinorum, addo etiam cordis & omnium muſculorum, nihil niſi nervos eſſe, aut proximè ad illorum naturam accedere, certè ſi quis perſequa-

tur

tur cum ſolertia quadam nervos muſculos ſubeuntes, obſervabit nerveas fibrillas arctiſſime uniri & in unum corpus coaleſcere, & licet nervus muſculum tranſiens non omnis in fibras illius impendatur, id tamen in vicinis muſculis fit atque eo uſque progrediuntur, donec tandem in membranas, adæquatum tactus organon, abſumantur hacque ratione terminentur. Non hoc propterea cuipiam abſurdum videatur, quod nervi corpora mollia minuſque tenacia ſint prætereaque minuta, ut hanc ob cauſam impoſſibile ſit tot fibras in tota corporis fabrica conſtituere: molles eſſe nervos intra ſpinalem medullam, ut cæteros quatuor ſenſibus inſervientes præteream, contentos indeque elabentes aliquouſque, ultro fateor, at paulo ulterius progreſſi non ſolùm tenaciores ſed & craſſiores evadunt, alicubi ganglia pro majore robore indultu beneficæ naturæ aſciſcunt: qui dubitat perſequatur ſolummodo nervos crurales ab exitu ex oſſe ſacro & lumbarium vertebrarum oſtiis ultra coxas, inveniet infra coxam nerveum faſciculum majorem, craſſiorem multis vicibus quàm circa ortum erat: dum hæc ſcribo, faſciculum hunc examinavi & in fibras, ventriculi & inteſtinorum fibris tenacitate & firmitudine nihil prorſus cedentes, dirimere potui atq; ut in ventriculo, inteſtinis, Corde & muſculis aliis tranſverſis fibrillis connectebantur; quælibet quoque fibrarum iſtarum nervearum more aliarum fibrarum in minutiſſima filamenta diſcerpi poterat, videbaturque major moles & robur nervis accedere quo magis à ſua origine diſcedunt. Aliquando nervum inſignem è cranio emergentem ſub inferiore parte orbitæ oculi verſus roſtrum progredientem in Anſere ſene proſecutus ſum, qui ortui vicinus mollis erat & quamvis plurimos ramuſculos vicinis partibus & naribus ſuppeditaret, non tamen moles multum imminuebatur quo magis ab origine diſtabat tenacior evaſit, & tandem in extremitate roſtri ſuperioris planè in lamellam oſſeam degeneravit, non ſecus ac in gallinaceo genere tendines

muſcu-

musculorum pedes imos flectentium & extendentium ossei frequenter fieri comperiuntur. Alterum paradoxum est, fibras intestinorum & ventriculi, imo etiam cordis aliquandiu vim movendi se retinere emortuo animali, utcunque dicatur cor primum vivens & ultimum moriens. Vidi sæpè in ovibus mactatis, inciso à lanionibus abdomine, visceribus adhuc calidis diù intestina motu peristaltico sursum deorsumque moveri ac chylum exprimi. Aliquando Ventriculos & intestina capræ cum hepate, Liene & mesenterio ex recenter mactatæ ventre in macello eximenda ac in domum meam deferenda curavi; tabulato his visceribus impositis, κοιλία μεγάλη obscurè quidem subinde contrahebatur, at intestina ultra dimidiam horam motu peristaltico mire & celerrime movebantur, & cum quædam pinguedine jam alicubi congelata ipsaque prorsus perfrigefacta à motu cessarent, nihilominus alia his subjecta adhuc calida motum vel sponte, vel irritata continuabant. Anno 1676. Felis aliquot fœtus vivos peperit, unicum mortuum: post partum ægrotare cœpit, omnes cibos etiam carnes fastidivit, impense sitiit, ad vicinum fontem excurrit, avidissimè iteratis vicibus bibit: 25. Aug. hora 10. Antimeridiana mortua est; hora prima meridiana Ventriculum & intestina cum *Nob. D. Joh Conrado Pejero Anatomico dexterrimo* exemi, perlustravimus illa ac imprimis in glandulas intestinorum inquisivimus: Uterum inflammatum & lochiis nigerrimis putridis infarctum invenimus, hicque mortis causam latuisse putavimus: circa 2. pomeridianam *D. Pejerus* Chyli receptaculum aliam ob causam tubulo inflavit, protinus primum auricula dextra micare, mox totum Cor systole & diastole, quamvis cadaver rigidum & frigidum esset, moveri cœpit, hanc verissimam & animalibus vivis apertis alias conspicuam systolen & diastolen ad seram vesperam continuavit, cum omnium spectatorum summa admiratione; & si forte rythmus iste elanguescebat, post novam inflationem pro-

tinus vivæ instar redintegrabatur ac pari alacritate perficiebatur. Idem non diu post hæc tentavit *Cl. D. D. Joh. Conrad Brunner, Anatomicus solertissimus, Gener meus* in Cane molosso, cui pancreatis ductum filo arctissime constrinxerat aliquot septimanis ante hanc anatomen : exemptis ventriculo & intestinis & examinato ductu pancreatico, num sc. penitus occlusus esset, post longam moram diuque jam emortuo cane, ab inflatione receptaculi Chyli cor denuo moveri vera systole & diastole cœpit, ac pluribus horis hunc motum continuavit, donec auricula sc. dextra exaruit. Integram Historiam aliaque circa ductum pancreaticum tentamina destinavit *Inclyto Collegio Curiosorum Germaniæ*, quam propediem suppeditabit. Idem aliquando in taxo inflata vena cava tentavi, cum Chyli receptaculum jam à canibus venaticis lacerum esset, verum vix unam alteramve micationem Cordis auricula edidit, reliqua mole immobili permanente.

Aliquoties Catellos projectos vivos, ad motum ventriculi, intestinorum & Chyli aliaque mihi potissimum, in medendo aliquando profutura observanda aperui ; vidi sæpius omni sensu & motu abolitis, imo detruncato capite, Cordis motum, systole & diastole ritè alternantibus, plurimis horis integrum perstitisse. Forte talis vita fibris Uteri permansit superstes in fœminis, quæ post obitum fœtus vivos aut Embryones excluserunt, nisi enim fœtus impulsus fuisset, non constaret modus, quo fœtus vel Embryo claustra hæc perrumpere potuisset; quamvis *Exc. D. Bartholin. Anat. Reform. l. 1. c. 28. p. m. 275.* aliter sentire videatur. Non autem hæc eo dicta velim ac si Ventriculus, intestina, cor & uterus sibi proprium motum vindicent, nec à cerebro & cerebello pendeant; nec in dubium voco præclara experimenta *Exc. D. Willis Anatom. Cereb. c. 23. p. 194. aut Exc. D. Lowveri de Cord. c. 2. p. 86* : nam certum est denegato influxu à cerebro & cerebello, harum quoque partium motum tandem aboleri:

leri : id non ſolum apoplexia , ſed violentæ quoque præciſiones medullæ ſpinalis , aut nervorum paris vagi : eorumque ligaturæ abunde teſtantur ; ſolummodo hoc innuere volui , in fibris harum partium ſenſus alicui & motus inſtrumentum pertinacius inhærere, nec tum cito , ut alibi , evaneſcere , quod *in l. c. Cl. D. Lovverus* etiam concedit , dum aliquem motum ligato pari vago cordi permanere non negat , licet illum nervis intercoſtalibus tribuat. Sic quorundam animalium Ex. gr. Lacertarum & ſerpentum caudæ aliaque trunci fruſta diu varie ſe torquent , ſic Cor anguillæ & Lucii piſcis exemplum diu ſyſtolen & diaſtolen peragere creduntur. Fibrarum iſtarum actio , ſeu motus eſt contractio , in qua in ſe coëunt & breviores ſimulque graciliores fiunt : nimirum nulla fibra eſt, utcunque ſimplex appareat , quæ non in hac contractione , antea laxior , mollior & planior , fiat rotundior , gracilior , durior, denſior & brevior ; quod conſpicitur manifeſtè in motu inteſtinorum , ventriculi , cordis in ſyſtole ; imo etiam muſculi anguſtiores , duriores & breviores evadunt , utcunque in medio in ventrem attollantur : Deinde dum fibræ contrahuntur videntur inciſuræ quædam ſeu ſulci transverſi , breviſſimis intervallis diſtantes : id in fibris oblongis & circularibus majoribus ſeorſim ſeparatis , frigida aut tepida maceratis ac orbi aut aſſeri plano parum humectatis impoſitis, manifeſtius conſpicitur , quàm ut verbis exprimi poſſit. Contractio iſta fibrarum ſæpè pertinaciſſima , firmiſſima ægreque ſolubilis eſt : obſervavi in inteſtinis colica defunctorum & animalium quibus purgantia aut corroſiva intrudi, tàm pertinaciter ſe conſtrinxiſſe , ut flatus aut contenta inter duas contractiones intermedia , vix ulterius propellere potuerim. Novi Illuſtriſſimum quendam dominum pugnum tam arcte clauſiſſe, ut nec robuſtiſſimus illum aperire , pollicem extrahere aut digitos explicare potuerit.

Hanc fibrarum contractionem quidam mechanice explicare

care conantur, ac fieri opinantur impletione & distensione quadam à Spiritu incluso subito se expandente & majus spatium poscente secundum omnes dimensiones, unde fibræ breviores & pars, quam fibræ amplectuntur, angustior, evadant: verum id minus phænomenis congruum videtur, fibræ enim non sunt corpora fistulæ instar cava, sed filamenta tenerrima, simul & tenacissima, prorsus impervia; & licet fibræ quædam primo intuitu simplicissimæ apparentes, in plura filamenta subtilissima subdividi possint, quarum primariæ omnes rectæ, secundariæ transversæ aut obliquæ, rectas instar subtegminis colligantes existant; quamvis etiam major fibrarum complexus propria membrana obvolvatur, ad interiora admittat surculos venarum arteriarum & vasorum Lymphaticorum ad vitam & vigorem tum obtinendum tum conservandum; quamvis concedenda sit porositas aliqua & spatium inter unam alteramque fibram rectam, etiam inter transversas, ac propterea liquorem admittat, non secus ac cannæ Indicæ oleum superne imbibunt, eique descensum per poros ad proximum internodium permittunt; quamvis denique per medium & transversim dissectæ rursus coalescant, atque ita uniantur, ut pristino motui inservire possint, quod non nisi intermedio humore, calore & spiritibus fœcundo, præstabitur, nihilominus tamen nec in hoc minutissimarum fibrillarum complexu, unde integra fibra resultat, hanc inflationem locum habere credere possum, cum quælibet harum angustior, densior & durior in contractione evadat. Novi plures fibrarum coalescentiam fabulosam censere, qui tamen vel Cheirurgiæ imperiti sunt, vel in re præstitu non difficili nunquam periculum fecerunt: modum consuendi nervos magnos (forte tendines intelligit) *Gabriel Ferrara Observ. Cheirurg. l. 1. c. 17. p. 32. Francofurt. 1625. edit.* tradit. Retulit mihi *D. Gaulthier* Chirurgus *Illustrissimi Domini Comitis de Rabatta Generalis Exercitus Cæsar. 1677. Mens. Oct.* duobus tendines carpum flectentes & uni

pedem

pedem extendentem præciſos fuiſſe, qui, conſutis tendinibus artificioſe, motum integrè conſecuti fuerunt: artificiumque facile in canibus addiſci poſſe. Non ita pridem hoc auſi ſunt hîc Chirurgiæ quidam ſtudioſi; cani in pede ſiniſtro tendinem magnum tranſverſim diſſecuerunt; inciſa ſecundum longitudinem cute, in tendinem retrogreſſum inquiſiverunt, forcipe apprehenſum retraxerunt, methodo à *Ferrara* tradita ſimplici filo tendinum capita præciſa accuratè junxerunt, quæ citra balſama aut Emplaſtra, ſolo canis linctu coaluerunt; currit nunc ſine ullo impedimento: in loco ubi ſectio facta fuit, nodus inſtar ganglij tangitur. Sed ut ad fibrarum contractionem redeam, quomodo illa peragatur? explicatu difficilimum, ſi non impoſſibile, exiſtimo, imo me ignorare ultro fateor: in ventriculo inteſtinis, utero, corde aliiſque partibus voluntatis aut phantaſiæ imperio non ſubjectis, conſequitur perceptionem irritaminis membranæ nerveæ ſponte; in muſculis fibræ obediunt mandatis voluntatis, aut appetitus ſenſitivi; ubique ſæpiſſimè celerrimè & ad quemvis etiam nutum contrahuntur: Ex. gr. Si pollici pedis extenſio vel flexura imperetur, momento citiùs, niſi morbus obſtet, attollitur aut flectitur, quo breviſſimo temporis intervallo vix mente concipi poteſt, vel humorem vel ſpiritum etiam ſubtiliſſimum, à ſede phantaſiæ, ad extremum pedem per corpus denſum fulguris inſtar ejaculari poſſe ad conſtrictionem talem perficiendam. Jure de omnium fibrarum contractione pronuntiari poſſe opinor, quòd de Cordis motu *Exc. D. Lower. de Cord. c. 2. p. m. 85.* dicit, nempe nimis arduum eſſe de ratione motus ejus quicquam rite concipere, atque Dei ſolius, qui ſecreta Cordis rimatur, motum quoque ejus cognoſcendi prærogativam eſſe. Interea, dum meliora & clariora proferantur, credam cuilibet harum fibrarum vim ineſſe ob quam facilimæ & promptiſſimæ ſint ad contractionem & ceſſante ſtimulo aut imperio, brevi quoque relaxentur.

Prout Fibrarum motus seu contractio earumque relaxatio non solum in musculis, sed etiam in ventriculo, intestinis, utero, Corde aliisque partibus manifesta est, & in sensus incurrit, aut certè rationibus firmissimis demonstrari potest, ita quoque certum est alicubi membrana nervosa sola, quàm fibræ obtegunt & amplectuntur, aut membrana fibrarum plexus seu fasciculos involvente gravius afflicta, aut irritata, fibras alius partis ab hoc objecto irritante immunis ad contractiones sollicitari, imo cogi, quod vulgo per consensum fieri dicitur. Fibræ quæ ad hujusmodi contractiones commoventur, sunt vel partium vicinarum, vel remotiorum, vel remotissimarum. Rem exemplis explanare liceat, ad *Puerorum & Puellarum*, malitiâ *cicutæ aquaticæ* tantoperè afflictorum, fatum melius intelligendum. Si calculus, imprimis asperiusculus & anguloſus, relicta parte carnosa renum, seu avulsus à carunculis papillaribus illorum, in pelvim descendat ac per ureteres ad vesicam protrudi incipiat, non solùm sævissimos cruciatus etiam minor excitat, nisi ureteres à plurimis prægressis calculis nondum dilatati fuerint, verùm etiam vomitus movet, seu adiguntur fibræ circulares ventriculi ad contractionem ad ejicienda ejus contenta; imò quandoque fibræ circulares intestinorum & vesiculæ bilariæ ad illam abripiuntur, unde bilis vomitus consequitur, quandoque tormina ventris excitantur & alvus fortiter occluditur. Orificiis ventriculi sc. pyloro & stomacho ab objecto rodente aliterve vehementius afficiente læsis, cardialgia oboritur, quam non raro leipothymia imò Syncope comitatur, sc. Cordis fibris diutius in Systole constrictis permanentibus, aut quasi attonitis, à motu cessantibus, unde sanguinis motus vel imminuitur, vel aliquandiu suspenditur, partes calore influo defraudantur, sæpeque plurima mortis imago apparet. Intestinis sævis torminibus excruciatis, sive ob fibrarum pertinaciorem constrictionem & flatuum aliorumque contentorum detentionem

nem p. n. ſive propter illorum ſubintrationem, in his frequentiorem quam vulgo creditur, ſive inteſtinis in εἱλεοκήλῃ fortiter compreſſis, ſive ab humore aliove contento ipſa arrodente, ſæpiſſime enormis vomitus ſequitur, non ſolum inteſtinorum cæterorum ſanorum portionibus, ſed ipſo quoque ventriculo ad motum periſtalticum inverſum coactis; imo veſicula poruſque bilarius ad aliquam conſtrictionem compelluntur, quamobrem plerunque tandem mere biliosa evomuntur. Partis remotioris in conſenſum raptæ exemplum ſit Spaſmus in principio gulæ, muſculorum maxillam inferiorem adducentium & labiorum, conſequens aliquando herniotomiam: aliquoties enim vidi poſt ſextum diem à caſtratione, quandoque tardiùs hujusmodi ægros primum de quadam deglutiendi difficultate conqueſtos fuiſſe, ob quam cibos ex faucibus per gulam in ventriculum protrudere nequiverunt, ſubſequente mox ſpaſmo cynico, ac tandem arctiſſima dentium conſtrictione, ut nulla vi os deduci potuerit, nec liquorem ſiphone per hiatum à dente evulſo comparentem infuſum deglutire valuerint, licet mens adhuc conſtiterit, loquuti fuerint, ſe famelicos & ſitibundos dixerint, idque non una atque altera hora, ſed diebus aliquot ante obitum & antequam Epilepſia ſæviſſima ipſisque funeſta ſuperveniſſet. Remotiſſimarum partium conſenſum & ſympathiam nobis oſtendunt Epilepſiæ originem ducentis ab extremis pedibus, teſticulis, utero, inteſtinis, ventriculo aliisve magis abſconditis & nihilominus à cerebro & cerebello diſtantiſſimis, quæ tamen coactici neceſſum eſt, non ſolum propter univerſalem & totius corporis convulſionem, verum etiam ob abolitionem omnimodam ſenſuum internorum & externorum. Hujuſmodi motus covulſivos in aliis partibus reſultantes, quamvis cauſa proxima contractionis fibrarum ibi non detineatur admittit quoque *Exc. D. Willis in Patholog. Cerebr. & Nervoſ. generis c. 1. p. m. 19.*: Ubi fatetur partium nervoſarum irritationem

tionem motus convulsivos efficere variis in locis à variis rebus, etiã fibris incongruis. Res illas vocat, Venena, qualitatum tangibilium ex cessus, varia recrementa sanguinis & succi nervosi, miasmata febrilia, humores salinos, sulphureos, lumbricos, calculos &c. Hujus sedem, licet in qualibet systematis nervosi parte noxam inferat, ut plurimum tamen vel juxta nervosi generis principia, vel extremitates vel in mediis nervorum processibus, præcipue verò in plexibus defigi: p. 20. Extremitatem exteriorem seu finem, quam nervorum ultimam expansionem in membranis nervosis & associationem, imo unionem in fibris nerveis vocare soleo, motus convulsivos suscipere, eosdemque quaquaversus transferre concedit, attestantibus convulsionibus sequentibus puncturas nervorum & tendinum, vellicationes in visceribus à pharmacis, humoribus acribus, lumbricis in ventriculo & intestinis; exinde n. motus convulsivos non solum in partibus affectis resultare, verum etiam indifferenter in alias quascunque partes retorqueri. Huc pertinent aliquomodo illa quæ c. 6. tradit de motibus convulsivis, quorum causa circa nervorum extremitates subsistit.

Modus quo fibræ partium vicinarum coafficiuntur ac ad communem contractionem stimulantur, forte non adeo obscurus est, & concedi poterit illud fieri ob membranam nerveam cum ipsis continuam, aut propter nervos ab eodem ramo oriundos; quod explicant similitudine chordæ in extremitate tensæ, ejusdem tensionis sensu ad principium ipsius pervadente: hoc locum habere creditur in consensu renum, intestinorum & ventriculi, item intestinorum & ventriculi, ut & hujus & Cordis: attamen in partium remotiorum, aut valde distantium vel ob hanc unicam rationem explodenda videtur, quod partes intermediæ, aut his viciniores, licet eorundem nervorum participes sint, à contractione immunes sint: imo illæ ipsæ partes in quibus minera, seu fomes convulsionum detinetur, non raro

nihil

nihil convulsivi patiuntur. Quidam ut hanc compassionem credulis obtrudant, maxime in convulsione universali, seu epilepsia partium distantiorum læsionem subsequente, præviam in nervorum origine dispositionem & apparatum causæ morbificæ comminiscuntur: quidam inde aliquid vitiosi à parte ægra cerebro transmitti opinantur. Verùm citra apparatum morbificum circa originem nervorum Epilepsiam excitari aliquando hinc manifestum fit, quod sæpe quidam hac corripiantur quoad cerebrum & cerebellum saniſſimi, sic adoritur illa quosdam à punctura nervorum, morsu viperarum, infantes corrupto lacte & pultibus in ventriculo & intestinis: eandem excitant quoque lumbrici; venena quædam in ventriculo subsistentia nec ejus pomæria egressa. Deinde sæpe illa tollitur causa morbifica ex parte primario affecta, nullo vel exiguo ad cerebri roborationem habito respectu, vel medicamentis præcipue ad illius curationem directis. Novi juvenem quendam rusticum ab epilepsia satis truculenta vindicatum fuisse à vesicatorio toti pedis dorso applicito, unde symptoma hoc tragœdiam ordiri persensit: non ita pridem *Dom. D. Joh. Conr. Brunner*, hanc ob causam cum fructu Nuchæ moxæ succedaneum apposuit. *Illustrissimus Puellus*, de quo supra, post iteratos clysteres anodynos ab epilepsia liberatus fuit, nec ad hanc usque diem vel minimum insultum expertus est, jam propè 18. annis elapsis atque adhuc saniſſimus vivit: idem in pluribus infantibus atque adultioribus expertus sum. Lumbricis expulsis, venenis assumptis è corpore eliminatis, aut illorum ferocia obtusa & cohibita, morsibus viperarum mature adustis epilepsiam vel sublatam vel præcautam fuisse, experimentis confirmare possem, cujusmodi etiam in observationibus Medicis passim occurrunt. Communicatio causæ morbificæ, ejusque ad cerebrum transmissio in multorum ore est, plerisque de viis & ratione, qua illuc transportetur, non usque adeò sollicitis, sc. sufficit illis *Hipp.* ξύμπνοια;

ξύμπνοια καὶ ξυμπάθεα πάντα ἄναγ. vapores & flatus ab utero, liene, ventriculo, inteſtinis aliisque partibus imi ventris caput petere, atque hujuſmodi tumultus ciere, ſæpè à vulgo practicorum auditur, & in illorum conſiliis legitur; interea nulla cura ipſos tangit, quomodo diaphragma & pectus undique pleurâ ſuccinctum perrumpant, aut cranium ac duram matrem in baſi ad cerebrum & cerebellum uſque tranſeant, ſi omnino concedatur, orificia ſtomachi hiare, non benè claudi, & hæc μετέωρα ad fauces uſque pertingere: non perpendunt à partium iſtarum membranis ita coërceri, ut alibi potiùs & per patentia oſcula ipſorum excretioni dicata exitum quærant, quàm ſurſum tendant. Tùm has tùm alias ob cauſas meritò hunc vaporum aſcenſum & translationem explodit *Exc. Willis l.c. c.6. 10. & 11.* atque alibi paſſim. Ex fomite hujusmodi per nervos humorem vel vaporem caput adire mihi à vero plane alienum eſſe videtur, cum circa extremum ſuum finem vel in membranas expandantur, vel cum fibris, quæ corpora denſa & ſolida ſunt, in unum coaleſcant; in partibus enim iſtis nervi vel terminantur, vel ſi illas permeant, nihilominùs propriis membranis involvuntur, ut nihil horum imbibere poſſint, & licet aliquid hujuſmodi poros membranarum ſubiret, neutiquam tamen ulteriùs progrederetur, obſtarent fibrillæ transverſæ nervorum faſciculos colligantes, remoram facerent ganglia frequentia tùm nervorum medullæ ſpinalis, tùm cæterarum parium. A venis & vaſis lymphaticis ab his partibus aliquid reſorberi, item è ventriculo & inteſtinis portiones venenorum aſſumptorum chylo & ſanguini permiſceri non nego, quin etiam concedo ſanguinem hunc inquinatum undiquaque cerebrum, cerebellum, medullam oblongatam & ſpinalem, nervorumque caudices & faſciculos ſubintrare, nam intra anfractus cerebri & laminas cerebelli manifeſtè ingrediuntur illorum ſubſtantias arteriæ capillares innumeræ, atque transverſim inciſis cerebro, cerebello, medulla oblongata

longata & ſpinali, guttulæ ſanguinis emicant,& dextrè diremptis medullâ ſpinali & nervorum faſciculis, in viſum incurrunt vaſa ſanguifera capillaria. Quamvis autem è fomite partium diſtantiſſimarum à cerebro particulæ quædam,aliàs generi nervoſo inimiciſſimæ abripiantur & ſanguini permiſceantur, non tamen, licet quoque ad originem nervorum continuè vel etiam per exiguum temporis ſpatium deferantur, epilepſiam hanc efficere videntur, nam primùm non continuam epilepſiam excitant, ſed ſæpe longæ induciæ conceduntur illis ab epilepſia, qui hanc per conſenſum patiuntur. Deinde tollitur ſæpe omnimode fomite ſublato, quamvis particulæ adhuc ſanguini permixtæ ſint, quod procul dubio etiam puellis evenit, poſt vomitu rejectas radices Cicutæ. Denique ſæpe peſſimæ notæ particulæ illæque acerrimæ ſanguini confunduntur, à quibus nunquam vel rariſſimè Epilepſia excitatur. In Luc ♀ affectis, ſanguis abundat particulis non ſolum carnes depaſcentibus, ſed oſſa quoque alicubi inſtar aquæ ſtygiæ arrodentibus: neminem tamen epilepticum hac ſolâ affectum evaſiſſe vidi,quamvis quàm plurimis in Noſodochiis Italorum Medicorum praxin ſecutus adſtiterim,& non pauci etiam his in oris ſe curæ meæ dediderint, maximè hoc bello flagrante, quo, præter innumeras humani generis pernicies, hic quoque morbus invaluit, antea minus notus & verè infamis, ceu benè merita peccati pœna & vindex. Plures quoque cancro affectos utriusque ſexus cognovi ab Epilepſia immunes, quamvis absque ullo dubio teterrimi humoris particulæ à venis reſorbeantur & ſanguini permiſceantur, imprimis ſi diu exulcerati negligantur, nam licet cancri hujuſmodi ferro & igne quandoque exſtirpentur, vulnuſque ad cicatricem perducatur, alibi tamen novi emergunt, quod Moniali cuidam contigit, cui mammam auferendam curavi, enaſcente poſt triennium primum ſub axilla tuberculo duro, quod brevi magna incrementa ſumpſit ac exulceratum corroſis

vasis sanguiferis majoribus brevi lethum attulit. Memini me Patavij ab *Exc. D. Petr. de Marchettis Præceptore meo* aliquoties audivisse, ablatis mammis cancrosis se observasse cancros in utero obortos fuisse, imo fonticulos in brachiis & pedibus in ulcera cancrosa degenerasse. Prætereo pædarthrocacen aliaque ulcera diuturna cum ossium carie conjuncta, lepram, phthisin aliosve hujus generis morbos, in quibus certò certiùs in massam sanguineam redundant humores, nulli acrimonia cedentes nec minùs nervoso generi infesti; quibus tamen nunquam epilepsiam superveniisse observavi, etiam tunc quando post multos labores quidam sanitati pristinæ restituti fuerant, nec ichoribus pravis alibi exitus parabatur.

Ad rem hanc obscurissimam explicandam aliquo modo necessariò statuendus videtur *Præses* aliquis *toti Systemati nervoso præfixus*, qui quandoque hos tumultus imperet; quemlibet enim motum animalem præcedit perceptio & cognitio aliqua, hanc sequitur appetitus rei gratæ aut aversio rei noxiæ, à quibus imperatur motus, qui, quod imperatum fuit, ex sequitur: de quibus videatur *Exc. D. Glisson. de Percept. & Appetitu Nat. & de Gula, Ventriculo & Intestin.* In quibus solidè & doctissimè hoc argumentum tractat. Hunc Præsidem *Nob. Helmont.* tùm in his motibus convulsivis, tùm alibi, inserviturum expediendis nodis difficilibus, vocat *Archeum*; quàm benè *D. Glisson. in l.c.* ostendet. Præses iste non est Voluntas, quia invitis partibus motui dicatis tumultus isti cientur. Appetitus sensitivus commodius appellaretur, cum potissimum ille motus animales fibris peragendos privatim & publice post perceptionem, partibus naturaliter se habentibus imperet. Nihilominus tamen in motibus præternaturalibus imperandis & hic appetitus, si non dubius certe admirandus ægris operam dantibus quotidie apparet. Duorum puerorum post herniotomiam convulsionibus defunctorum cadavera secui: primus 9. circiter annorum 1643. mense decembri

decembri caſtratus in dextro latere, bene ſe habuit ad diem ſextum uſque, tunc ad riſum à fratribus & ſociis, mox ad iram concitatus fuit ob rem nihili: circa veſperam difficulter deglutire cœpit, poſtridie plane non amplius deglutire nec os aperire valuit: tertio die nunc à tetano ceu rigidus jacuit, nunc artus & truncus mirè à motibus convulſivis ſuccutiebantur: fruſtra *ab Exc.D.Felic.Platero, magni Plateri ex Fratre nepote* varia medicamenta adhibita fuerunt; poſt graves exantlatos cruciatus vivere deſiit: cadaver Baſileæ *Exc.D.Platero* præſente aperui, nihil prorſus inflammati, aut aliter p. n. diſpoſiti invenimus, quàm proceſſus peritonæi reliquias flaccidas, ſublividas & quaſi ſphacelatas, cum portiuncula exigua partium vicinarum abdominis & peritonæi, corruptela vix ultra uncias duas ſerpente. Idem in altero Puero Piſtoris noſtratis filio ante 20. annos obſervavi, quem his ſpaſmis Herniotomus frigidæ potu & pedum perfrigeratione dediſſe anſam opinabatur. Pridem ſpaſmum in gula obortum, poſt univerſum corporis habitum ad internecionem uſque invadentem adſcripſi ſphacelo partium iſtarum nervoſarum, originem nervorum inconſenſum rapientem. Verùm hactenùs quater cancros loca hæc undiquaque depaſcentia in viris robuſtis occupaſſe obſervavi, nullo unquam ſpaſmo ſubſequente, quamvis pus aqueum largiſſime ex ulcere ſtillans obvia quæque corrodendo acerrimum eſſe pateret. Idem dum hæc ſcribo in Viro Nobili comperio, hic Menſe Majo 1678. σαρκοκήλην in ſiniſtro latere exſcindendam curavit, pondere, ut Herniotomus retulit, librarum duarum: proceſſus peritonæi portio ſupra funiculum verſus abdomen remanſit, craſſior duabus unciis: vulnus ſcroto inflictum conſolidationem aliquam pollicebatur; at decidente funiculo portio illa peritonæi carnoſa & veluti ſcirrhoſa nunquam cicatricem ſucceſſuram, mitiſſimis etiam ſiccantibus adhibitis, oſtentavit: præmonui Herniotomum aliquid cancroſi hic latere, erupturum brevi, propterea, utcunque caro

luxuriet, omnium acrium usum penitus omittendum : monita sprevit; ulcus dilatabatur; pus primùm coctum, magis aqueum indies evasit, cutim & carnem renatam consumpsit, ulcus latis & profundius evasit : post unum alterumque mensem oppidum, quod inhabitat Nobilis, transii : vocor ; video ulcus duabus palmis longius, ultra palmùm latum, pus fundere aqueum, subcruentum, fœtidum, cum pauco debitam consistentiam & colorem habente ; labia inversa, inæqualia, tuberosa ; profundiora, alicubi rubra, inæqualia, alibi ceu cauterio potentiali adusta, sphacelata : suasi siccantia mitissima, imprimis pulveres & collyria ex plumbo confecta : prædixi astantibus ulcus cancrosum & immedicabile, quod ægerrime tulerunt : hortatus sum ut sibi ab Agyrtis & Empiricis caverent : verùm his susque deque habitis primum ulcus crediderunt Fabro lignario, optima quæque promittenti; inspergit ille pulv. ex arsenico, fuligine & sulphure : carnosæ excrescentiæ imminuebantur, mox tamen renascebantur, ulcus magis magisque dilatabatur sursum deorsumque : increpatus *à D. D. Brunnero* Empiricus iste quoque Ægrum deseruit : Alius nunc Herniotomus ipsi medetur, quem quoque acria adhibere audio : circa medium Januar. 1679. ingens hæmorrhagia in ulcere evenit : urina prope radicem virgæ ex ulcere emanat : adhibet ille nunc butyrum antimonii, ☿ sublim. aq. fortem; quibus procul dubio mors accelerabitur finemque calamitosi morbi, ob quem dies noctesque in sella traducere cogitur, brevi experietur. Nobilis iste ab illo tempore, quo cancer in apricum prodiit, ad 1. Febr. hujus anni, nihil unquam convulsivi expertus est, quamvis sæviissimos cruciatus tum à virulento pure, tum à medicamentis causticis, puris acrimoniam augentibus passus fuerit, & plurimas noctes insomnes hactenùs duxerit.

Observavi parotides cancrosas omnia ad collum usque depascentes, epulidem cancrosam totam malam consumentem, ficus

cus cancrosos oculorum, cancros labiorum, faciei, extremi apicis nasi, nullus tamen vel comitem habuit epilepsiam, vel quod equidem sciam, ante supremum diem illam expertus est, quamvis plerorumque vitæ exitus mihi innotuerit. Hi omnes varii generis dolores sc: urentes, prurientes, pungentes, vellicantes, lancinantes diu noctuque sustinuerunt, nec unquam τὸ ἐγκέφαλον vicinus ita in consensum raptum fuit, ut inde artus aliæve partes convellerentur. Infantibus dentientibus, maximè caninis erumpentibus, item tormina patientibus, epilepsiam accidere nemini ignotum est. Adultiores odontalgiam, podagram, colicam, hemicranias, cephalæas summopere excruciantes, sæpè pluribus diebus, imo septimanis ac mensibus experiuntur, quorum nec centesimus, inde epilepsiam patitur; licet plerunque colica ab intestinorum convulsione præcipuè pendeat, & podagricis spasmus flatulentus sæpè graves molestias pariat & dolores exasperet. Plurimi colicâ biliosâ, affecti meâ operâ usi sunt, nullum tamen epileptici quidpiam perpessum recordor, præter Nobilem compotationibus deditum, & Illustrissimum quendam Dominum crebrò recidivantem colicam sustinentem; qui ambo tamen epilepsiam tunc passi sunt, cum tormina mitiora atq; jam paretici essent. A clystere uterino, cui parum vitrioli Romani permixtum fuit, sævissima symptomata convulsiva commota fuerunt, in Matrona nobili, ulcus uteri habente, apud *Exc. D. Harveum l.c.* E contra Scortis Patavii in Nosodochio S. Francisc. ab *Exc. D. Marchetti* ulcera vaginæ à lue ♀ oborta, impunè eluebantur aquâ forti, aut ferro candenti attingebantur. *D. Joh. Georg Cronerus*, lithotomus nostras, Virgini carnem post ostium urethræ instar cristæ galli enascentem, summumque dolorem à mictione facientem, butyro antimonij aufferre conabatur, cum partes vicinæ inde læderentur, ustionem suasi, à qua emarcuit & cum eschara decidit, ulcere brevi consolidationem admittente: interea nihil quicquam convulsivi vel à liquore corro-

corrodente vel igne excitatum fuit. Ante aliquot annos ruſticus pede fortiter ancillæ parieti aſſiſtentis abdomen flatibus diſtentum calcavit, unde uterus prolapſus fuit: venit Wolfachium ad Herniotomum quendam; hic viſo orificio interno uteri muco obſito, ulcus cancroſum valdè ſordidum exiſtimans, impoſuit orificio prorſus nervoſo & ſenſu exquiſitiſſimo prædito, ☿ ſublimatum: poſtero die ab ipſo accerſitus primo intuitu veram procidentiam uteri agnovi: rejecto ☿, juſſi procidentiam lacte calido, in quo flores Chamem. melil. verbaſc. cocti fuerunt, uterum fovere, uterum reponere, ac pila repoſitum detinere, unde nihil gravius paſſa convaluit. Obſervavi in duabus Monialibus & duabus fœminis in matrimonio viventibus, uterum poſt diuturnum fluorem album ulcere cancroſo correptum fuiſſe, apparente in hypogaſtrio tumore duro inæquali & continue ichorem fœtidiſſimum ſub cruentum, cum maximo dolore, ſtillantem: omnes tabidæ moriebantur, nulla convellebatur; una ex monialibus juvencula adhuc ineffabiles cruciatus ſuſtinuit, maxime poſt alvi ſolutionem & mictionem, ultra novem menſes: obiit præterito anno ſummè extenuata, cuti vix oſſibus hærente. *Præſes iſte ſyſtematis nervoſi* non minus ab aliorum ſenſuum quoque objectis percellitur, ac non raro univerſales convulſiones imperat. Fœmina quædam gravida in Noſodochio noſtro conſpecto Epileptico, poſt tergum ipſius cum impetu humi ſtrato & vehementer convulſo, ita perterrita fuit, ut paulo poſt ipſa quoque epilepſiâ corriperetur & puella, quam poſt paucas ſeptimanas enixa eſt: hæc incertis periodis matrem & filiam ad nonum ætatis annum crebrius invaſit, & fruſtraneis omnibus medicamentis, utramq; ſævities paroxyſmorum necavit. Virgines duæ nubiles à procis furtim ipſarum cubilia conſcendentibus territæ, eandem epilepſiam contraxerunt, quarum una poſt plurium annorum decurſum, multis perpeſſis paroxyſmis apoplectica obiit: altera miſella adhuc ſuperſtes eſt, malo nulli remediorum generi cedente.

Quis

Quis non à fragore valido, ſubito, & inopinatò edito percellitur, ita ut artus ſuccutiantur & cor ad tremorem quendam illo ipſo momento commoveatur ? Quod non fieret, niſi objectum hoc terrificum ad phantaſiam delatum, Præſidi ceu res fugienda ſiſteretur, ſunt tamen quoque qui nec ab horrendiſſimis ſpectris nec à bombardarum tonitru perturbantur, maximè qui ſenſus exercitatos & his aſſuetos habent. Novi Monialem cui protinus ceu ab electivè trahente, aliquot vicibus alvus ſolvebatur, quoties coram ipſa de rhabarbaro & fol. ſenæ, ceu purgantibus ipſi notioribus diſſerebatur: Fœmina quædam noſtras, poſt morbum chronicum pharmacopolium prætereundo tota exhorruit, nauſeâ correpta fuit & vix vomitum evitare valuit, ut hanc ob cauſam plateam illam declinarit: ſcilicet in utraque ſapores & odores illarum phantaſiæ abominandi, ſolâ nominum mentione, aut odoratu, in memoriam revocabantur, ac Præſidi ſyſtematis nervoſi obtruſi, illum ad has turbas ciendas compulerunt. Plurimos alios hæc nomina nec vel minimum coſmovent, nec ab odoribus utquecunq; annos in pharmacopoliis tranſigant, turbantur.

Quæ hactenus retuli, nollem à quopiam ſiniſtrè interpretari, quaſi Exiſtentiam *Præſidis ſyſtematis nervoſi*, ſeu *Archæi* dubiam facere, enervare aut plane annihilare conſtituerim: tot argumenta ſuperſunt quæ illam confirmant, ut nemo ſanâ mente præditus eam rejicere queat: imo credo eſſe ſubſtantiam, & quendam ἀσώματον ſpiritum in ſacris literis, in animalibus quoque animam viventem vocatum ab interpretibus; à Philoſophis animam ſentientem, cujus pediſſequa ſit anima vegetans, quam nullo modo accidens, nec corpuſcula variè diſpoſita, ſeu elementorum Ariſtotelicorum, ſeu Chymicorum, ſeu Carteſianorum eſſe, admirandæ actiones, quæ in generatione, partium formatione, nutritione & omnino in omnibus vulgò dictis animalibus tùm brutorum, tùm præcipuè hominum quotidie ob-

ſervantur, abundè evincunt; & quamvis non penitus aſſequar, quomodo ſpiritus omnis corporeæ miſcelæ expertes in corpora agant, nolo tamen propterea in Sadducæorum caſtra tranſire, qui pridem Angelos & ſpiritus eſſe negarunt: potiùs in his ſummam Creatoris O. M. potentiam, ſapientiam & bonitatem quoque admiror, qui in rerum primordio cuilibet ſpeciei animalium ſapientiæ & potentiæ ſuæ characterem impreſſit, ac in mandatis dedit, quid ſecundum quamblibet ſpeciem, dum vivunt, agere debeant. Non tamen nego hunc ſyſtematis nervoſi Præſidem ſeu Archæum indigere ſingulorum ſenſuum inſtrumentis & ſpiritibus animalibus, ſeu corpuſculis ſubtiliſſimis, tum ut ad actiones pelliciatur, tum ut illas ritè perficere valeat: nec abnuo illum in agendo varium eſſe, ac diverſimodè pro varia inſtrumentorum ſuorum diſpoſitione, actiones aboleri, imminui, depravari & intendi: ſpiritibus ſopitis & inſtrumentis ſtupidis, ipſemet torpet: ſi ſenſuum organa valeant & ſpiritus tenues ſint, promptus eſt, quandoque etiam nimius. Atque ita tum hanc ob cauſam ipſius actiones, tum pro ætatis, ſexus, temperamenti, vitæ generis, regionis, victus & conſuetudinis ratione, ſæpe multum variant, nec pari ratione monitus, inſurgit & tumultuatur.

An Præſes iſte motus conſilio & quodam juvandi ſtudio imperet? in ſanis dubitare non licet: at ſi præter naturam hoc fiat, maximè in motu univerſali, ſeu in epilepticis inſultibus, valde ambiguum eſt, nam cum in illis quoque cordis, diaphragmatis, pulmonum, aliarumque partium reſpirationi dicatarum partium fibræ convellantur, quibus *Exc. D. Willis de Morb. convulſ. c. 3. p. m. 35. 36.* ſpumæ oris effluvium, & pectoris contuſionem ingeniosè adſcribit, cumqué ab harum partium conſtrictione mors intenetur, quandoque inferatur, cum quoque omnia ſurſum deorſumque ferantur, & maxima conſilij inopia ubique appareat, nullum vel minimum opis præſtitæ indicium emicat.

Verùm

Verùm utcunque omnia molimina Præsidis potiùs interitum quàm auxilium polliceantur, certùm tamen primos nixus susceptos fuisse ad excutiendum & abigendum, quod instrumento cuidam sensorio infestum fuerat, & si fine suo frustretur irritaminis potiùs vehementiæ, quàm ipsius conatibus adscribendum esse; unde periculum à nimio opitulandi desiderio imminens compescimus in epilepsia, si aliorsum ipsum avocamus, frictionibus & vellicationibus dolorificis, spiritibus & balsamis acrioribus, aliisvé similibus, & postea demulcentia sensus, imò quandoque obstupefacientia & opiata exhibemus, atque hac ratione, ut nunc loquuntur, Archæum furiosum mansuefacimus.

Denique, ut post digressionem in viam redeam, licet non semper accuratè nobis perspectus sit modus & ratio, quâ Præses iste in consensum rapiatur & ad hos tumultus suscitandos adigatur, non protinus tamen prima irritamina venenorum occultis qualitatibus agere pronuntiandum est: certè si rem æquo animo æstimabimus, non obscurè deprehendemus in illis potiores vires esse à qualitatibus tangibilibus, quæ quidem non calefaciendo aut frigefaciendo agunt, sed rodendo, vellicando, pungendo, alitervé affligendo membranas nervosas, adæquatum tactus instrumentum, nec magis occultè virulentiam suam exserere reputandum est, quam instrumentum ferreum acutum, nervum pungendo convulsionum subsequentium author. Hac ratione Cicutam aquaticam in memoratis pueris & puellis nocuisse penitus persuasus sum: nec aliter pleraque venena assumpta nos afficere intelliget, qui attente expendet symptomatum supervenientium ordinem; quorsum nos manuducet *Exc. D. Sennert. l. 6. Prax.* ubi tùm veneni præsentanei, tùm singulorum signa diagnostica in compendio tradit; assurgetqué *Hippocrati* nobis inculcanti non calidum, frigidum, &c. sed acre, amarum, salsum, &c. qualitates sc. quoque tactiles morbos facere.

Jacobus Mæderus mortuus est postquàm universum genus

nervosum à vehementissimis convulsionibus summè debilitatum & cor enervatum, sanguinem ad caput & habitum corporis non ampliùs protrudere valuit, unde primùm expalluit, mox admota manu pectori, spirare & vivere desiit. Nihil apoplectici passus videtur, licet à violentia convulsionum sanguis ex auribus emanârit, quòd fortè musculis aurium convulsis, vase aliquo rupto evenit, nam manum pectori admovit & subitò, ceu à syncope mortuus est. Spuma viridis ex ore post mortem effluxit, quia laxatis gulæ fibris circularibus, succus radicum & fermentum stomachi turgescentia, ob molem auctum, unde quoque abdomen intumuit, exitum quæsiverunt, quem viscera ventriculo incumbentia pondere, ceu emortua, promoverunt.

Matthias Graff tardius à radice affligi cœpit, quia adultior & robustior *Jacobo*, & durius quoque educatus fuit, ac propterea tunicam mucosam densiorem magisqué renitentem habuit. Postquàm verò virulentia cicutæ ad tunicam nervosam penetravit, primùm vertigine correptus fuit, quàm potiùs sensui hujus membranæ adscribo, quàm succo jam sanguini permixto, cùm similem vertiginem nonnunquam bilis in ventriculum effusa excitet, eâqué vomitu rejectâ cessat, sanguini verò permixta nullam pariat, quod frequentia Ictericorum exempla probant, qui rarissimè vel nunquam ob solam bilem sanguini confusam, sano ventriculo nutant. Nondum cicutæ frustula, vel succi portiones ad intestina perveniisse, hoc quoque mihi argumenti loco est, quod de nullâ molestiâ ventris conquestus sit, nihil per secessum unquam egesserit, & ingruente paroxysmo tumor diaphragma percusserit, qui ventriculus erat, arctè utroque orificio clauso, admodum distentus ab effervescentibus liquore ejus & succo cicutæ. Paroxysmus epilepticus paulò pòst illum invasit, fortius vellicatâ membranâ nervosâ, quem masculè superavit, at ingravescentibus fortioribus insultibus, tandem quoque nervosum genus & cor succubuerunt, imprimis

post-

postquam violentissimi sine ullis induciis continuarunt. Post mortem totus habitus & abdomen intumuerunt, ille propter particulas sulphureas & salinas, cessante sanguinis motu, sui juris factas, aut propter calorem intrinsecum mixti, prædominante calore externo, emortuum, omnibusqué humoribus ad putredinem tendentibus; hoc ob pugnam fermenti stomachi & succi cicutæ. Quia in paroxysmis violentissimis, in quibus omnium partium fibræ constringebantur, nihil eminxit, indicio est cicutæ succum non ad massam sanguineam perveniſſe, nec vi suâ diureticâ serum vel colliquasse vel præcipitasse. Spuma post obitum ob easdem causas ex ore emanavit, quas profluvij authores in Jacobo fuisse putavi.

Catharinæ Mæderin radix cicutæ copiosius etiam comesta, tardiùs quàm cæteris molesta esse cœpit, & quamvis ultra duas horas illam in ventriculo detinuerit, non tamen afflixit, quia tunicam crustaceam densiorem nacta, virulentiæ cicutæ diutiùs obstitit: nec tantum succi è radice prolecti ad intestina & hinc ad massam pervenit, qui spiritus animales stupefecerit, ad patrem arantem namque properare, ipsumqué domum festinantem currendo sequi valuit. Postquam malè habere cœpit, exordium læsionis in ventriculo fiebat, in quo tota ingestæ radicis moles detinebatur, plerunque enim, si malè se habere citra partis denominationem dicunt, ventriculum intelligunt, quod confirmavit vomitus spontaneus subsequens. Epilepsia quæ post vomitum invasit, deferenda est tùm rosioni à radice ante vomitum factæ, tùm ulterioribus reliquiis radicis, jam pleno impetu ad membranam nerveam penetrantibus. Non tamen tàm vehemens fuit, ut in pueris, nec usque adeò omnes fibræ tam validè contrahebantur, unde pater clave os effringere, theriacam aceto solutam infundere, ipsaqué liquorem deglutire valuit, subsequente vomitu superstitum radicum salutifero, non tàm à theriaca concitato, quàm à radice stimulante ventriculum ad ho-

stis domestici expulsionem, quod idem antè theriacæ propinationem magno puellæ bono jam præstitit. A vomitu ultimo epilepsia remisit, attamen illa veluti sopore sepulta jacuit, non tamen sine motibus convulsivis, nam subinde dentibus stridebat, novem horis sine respiratione manifesta cum extremorum frigore decubuit, ut parentes verè mortuam crederent, quòd potius fibris cordis aliquomodo adstrictis, ut & partium respirationi dicatarum, unde sanguinis propulsio impedita fuit, quàm à spirituum animalium dissipatione, cum epilepsia non vehementissima fuerit, symptomaque hoc suffocationi ab Utero persimile exstiterit, derivandum, de qua videatur amplius *Exc. D. Willis de Morb. Convulsc. 10. imprimis p. 170.* nec infrequens est in fœminis hoc affectu detentis, respirationem sæpè plurimis horis supprimi, unde legibus cavetur, ne ante 48. horas hoc symptomate defunctæ sepeliantur: pleniorem explicationem de his suppeditabunt Auctores Practici & observationum scriptores, atque in his casibus nulla miracula effingi posse abundè ostendent: imprimis *Ludovicus Mercatus* Hispanus de Morb. Mulier. Sopor iste forte etiam vi narcoticæ hujus cicutæ adscribetur, terrestri in omnibus similimæ, quà etiam fœmina Batava apud *Nic. Fontan. l.c.* sibi somnum conciliavit: hanc equidem ipsi non nego, fateor quoque liquida cito per pylorum exprimi in intestina, atque à liquore stomachi, è cicuta succulenti quidpiam prolectum fuisse; attamen sequentes historiæ ut contrarium sentiam, mihi persuadent; deinde utcunque in sanis, salvoqué antro pylori potulenta, aliaqué liquida brevi post assumptionem expellantur, tamen aliter fit parte hac afflictâ, nam quàm primùm regio hæc ventriculi gravius vellicata constringitur, omne effluvium prohibetur; quod procul dubio in duobus pueris factum fuit, & quoque in hac puellâ antrum hoc coarctatum fuisse credibile est, quia primùm circa hanc regionem malè se habuit, mox vomuit, postea demùm superveniente epilepsia; diuqué posteaquam,

quam à ſopore evigilavit, de præcordiorum dolore conqueſta fuit. Ad mentem rediit 24. horis elapſis, quia fibris cordis & partium reſpirationis relaxatis, cor priſtinos rythmos ſuis motibus exordiri cœpit, ſanguinequé univerſam corporis compagem ritè irroravit, ſingulaſqué partes refecit. Delaſſata per quatriduum manſit, non tam propter nimiam muſculorum defatigationem ab epilepſia, quàm propter lymphæ ſtagnationem intra muſculorum interſtitia, atque in ipſis muſculis, ob ſanguinis motum languidiſſimum & propè nullum, toto durationis uterinæ ſuffocationis tempore. Citra medicamentorum uſum poſtea integrè convaluit, quia antè comeſtas radices ſanguinis χρόαν laudabilem habuit, quam redeunte cordis motu legitimo, brevi denuò, cùm auditu & viſu, recuperavit, & carnoſa ac vegeta, citra ullam labem bonæ valetudinis vixit.

Maria Mæderin quamvis in pauca quantitate radices comederit, nihilominus tamen quoque epilepſiam experta eſt, verùm quoque non niſi prægreſſa ventriculi afflictione, nam ejulavit, ſingultiit, tumor præcordiorum apparuit. Epilepſia tamen non vehemens fuit, nec omnes fibræ conſtrictæ fuerunt, nam theriacam aceto ſolutam deglutire, & radices evomere valuit, atque paucarum horarum ſpatio præterito, nihil adverſi ampliùs perſenſit. *Martini Mylleri Filia, & Georgij Maureri Gemellæ*, utcunque epilepticæ evaſerint, brevi tamen poſt Vomitum integrè convaluerunt: atque ita quatuor iſtæ puellulæ firmum argumentum præbuerunt, epilepſiæ primariam cauſam limites ventriculi non exceſſiſſe, quia brevi poſt Vomitus integræ valetudini reſtitutæ fuerunt, nec ullum Symptoma ampliùs excretis radicibus paſſæ ſunt.

Chriſtina Gräfin radices in ventriculum abſque aliquâ noxâ ad ſeram veſperam pertulit: tanto intervallo temporis fermentum ſtomachi omnino aliquid ſucculenti è radicibus extraxit, cum breviore temporis ſpatio in pueris ſuccum prolicuerit, ut teſta-

testabatur spuma copiosa ex ore post mortem emanans: procul dubio hujus quoque non exigua portio per pylorum in duodenum, & ulterius propulsa & cum chylo permixta, sanguini confusa fuit: nam pylorum patulum fuisse non obscurè patet, quia nihil de dolore præcordiorum ad vesperam usque conquesta fuit: atque ita documento est, succum cicutæ cum sanguine ad caput delatum, nec vertiginis nec epilepsiæ causam dici posse, seu hæc symptomata excitasse principio nervorum afflicto. At postquam ob longiorem in ventriculo moram tunicam mucosam suis aculeis perrupit, dolorem & sensum punctionis & ardoris excitavit, sibi cadendum dixit, & non diù *Præside systematis nervosi* commoto, convellebatur; infusâ miscelâ ex tabacco conciso & aquâ, vomituque concitato ampliùs confirmavit, epilepsiæ causam primariam seu incitamentum ad illam, in ventriculo hospitasse: ejectâ enim radice nihil ampliùs adversi persensit, adeò ut iterata inf. tabacci potio supervacua fuerit.

Catharina **Weberin** *& Georgii Weberi* filia, ambæ pueris puellisque his adultiores, sine noxa quæ alicujus momenti esset, radices has degustarunt, attamen quia procul dubio parum deglutierunt, obstitit densitas tunicæ crustaceæ, quo minus membranam nerveam lædere potuerit, & tantillum ventriculi fermentum ita diluit, ut illud sine damno perferre & superare potuerit.

Cur pueri præ puellis istis vomitus beneficio gaudere nequierint, non adscribendum est impotentiæ fibrarum circularium ventriculi, quæ in *Jacobo* manifestè hanc moliebantur, sed fibris gulæ & præcipuè sphincteri ejus, fortè etiam transversis stomachum ambientibus, ob fortissimam constrictionem, impulsui ventriculi non cedentibus; sc. in masculino sexu actiones animales plerunque majore vehementiâ, quàm in fœmineo perficiuntur: unde quoque ira viris longè nocentior vulgò credi-

creditur quàm fœminis. Nullus tamen dubito, quin à morte vindicari potuissent à præsente artis medicæ perito, si Archæum excitasset, eumqué aliorsum objecto sensus valido & potente avocasset, si fibras tensas unctuosis laxasset ac conatum ventriculi juvasset. Iumenta præ hominibus ut notissimum est odoratu venenata dignoscunt, nullâqué ratione nisi summa fames urgeat, ut talia degustent, adigi possunt: frondibus tamen siccatis impunè fruuntur, quia dum arefiunt particularum acrium multæ avolantes, forte frondes minus quàm radices virulentiæ obtinent; hanqué ob causam Fœmina Batava & Taurinenses à cicutæ turionibus in acetariis apud *Scalig. l. c.* nihil gravius passi sunt.

CAPUT VIIII.

Opportunè hic inseri posse sequentem Historiam Anatomicam existimavi, tum quia fortè non ubivis obvia continet, tum quia ad illustranda quædam supra memorata pertinebunt. Si quæ obscuriora videbuntur, scholiis subjectis pro viribus explicabo & quoque prægresso discursui adaptare conabor. Fortè si minus rem attigero, tum aliis tum mihi ansam præbebit, datâ quaque occasione attentius inquirendi.

HISTORIA ANATOMICA.

BArbara **Meyerin** Geislingensis, carnosa mediocriter, infanticida propemodum in ipso facinore deprehensa finito puerperio d. 27. sept. 1677. ad mortem condemnata fuit. Ab illo tempore nihil prope comedit, & vix unum alterumvé cochlear vini sorbillavit. d. 28. sept. post 11. antimeridia-